

Національний
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

“ ____ ” _____ 2017р.

06-01-43

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Методологія наукових досліджень

Methodology of scientific research

Спеціальність 076	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Specialty 076	Entrepreneurship, trade and stock-taking activities
Спеціалізація 076	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Specialization 076	Entrepreneurship, trade and stock-taking activities

Робоча програма «Методологія наукових досліджень» для студентів II рівня вищої освіти (магістерський) за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Рівне: НУВГП, 2017. – 16 с.

Розробники:

Подлевська О.М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства

Красовська Ю.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки підприємства

Протокол від «14» вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри _____ (Н.Б. Кушнір)

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Протокол від «15» вересня 2017 року № 1

Голова комісії _____ (Т.В. Кузнєцова)

© Подлевська О.М.,
Красовська Ю.В., 2017 рік
© НУВГП, 2017 рік

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є підготовка та залучення студентів до здійснення науково-дослідницької діяльності, ознайомлення їх зі стратегією та тактикою проведення досліджень, надання їм певних знань щодо методології, методики й інструментарію дослідження та підготовки ними публікації, кваліфікаційних робіт.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Методологія наукових досліджень» є складовою частиною циклу фундаментальних дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Економіка підприємства», «Потенціал та розвиток підприємства», «Статистика», «Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності», «Економічний аналіз», «Економічна безпека бізнесу», «Стратегія і розвиток бізнесу». Цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, практичних заняттях, самостійної роботи та виконання поставлених задач.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

На нинішньому етапі розвитку суспільства у фірмах та на підприємствах користуються “попитом” ті випускники університетів, які здатні досліджувати процеси і явища та об'єкти застосування їх знань з метою виявлення прихованих можливостей цих об'єктів та спрямування процесів в них у необхідному напрямку.

Саме тому для студентів усіх спеціальностей із навчальних дисциплін ознайомчого характеру переходить в розряд однієї із ключових навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень», *метою* викладання якої є те, як проводити наукові дослідження за вибраною темою, як ставити

експерименти для створення бази даних та перевірки висунутих гіпотез, як обробляти експериментальні дані та використовувати їх при синтезі математичних моделей об'єктів дослідження та процесів в них, як ідентифікувати синтезовані математичні моделі і оцінювати їх достовірність, як здійснювати комп'ютерне моделювання та оптимізацію об'єктів і процесів в них з використанням цих математичних моделей, як генерувати винахідницькі ідеї та патентно закріплювати своє авторство на винаходи, як оцінювати економічний та інші ефекти від реалізації результатів наукових досліджень та організаційно забезпечувати ці дослідження.

Ключові слова: наука, дослідження, методи, математичні моделі, оцінювання, наукові дослідження.

Abstract

Today in firms and on enterprises there are in far greater honour those graduating students of universities, that are able to investigate processes and phenomena and objects of application of their knowledge with the aim of exposure of the hidden possibilities of these objects and aspiration of processes in them in necessary direction. Therefore for the students of all specialties from educational disciplines of acquainting character passes to digit of one of the key educational discipline "Methodology of scientific researches", the aim of teaching of that is that, how to carry out researches after the chosen theme, how to do experiments for creation of database and verification of the pulled out hypotheses, how to process experimental data and use them for the synthesis of mathematical models of objects of research and processes in them, how to identify synthesized mathematical models and to estimate their authenticity, how to carry out a computer design and optimization of objects and processes in them with the use of these mathematical models, how to generate inventor ideas and patent to fasten the authorship on inventions, how to estimate economic and other effects from realization of results of scientific researches and organizationally to provide these researches.

Keywords: science, research, methods, mathematical models, evaluations, scientific researches.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Нормативна ФП2	
Модулів – 1	Спеціалізація 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: –		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		9-й	11-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 8	Рівень вищої освіти: магістр	.	-
		Практичні, семінарські	
		30 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	–
		Самостійна робота	
		60 год.	82
	Індивідуальні завдання: –		
		Вид контролю: залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання 34%, 66%
для заочної форми навчання 9%, 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка та залучення студентів до здійснення науково-дослідницької діяльності, ознайомлення їх зі стратегією та тактикою проведення досліджень, надання їм певних знань щодо методології, методики й інструментарію дослідження та підготовки ними публікації, кваліфікаційних робіт. Навчитись застосовувати в дослідженнях методи аналізу інформаційних джерел та організації наукової праці.

Завдання: сформувати у студентів систему знань та розширити спектр знань у сфері методології досліджень, дати їм необхідні знання та практичні навички в справі наукових досліджень, сприяти творчому розумінню необхідності розробки наукових проблем та застосуванню методів сучасних досліджень. В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- поняття науки і наукової діяльності;
- порядок вибору і формулювання проблеми і теми наукового дослідження;
- формулювання плану наукового дослідження;
- поняття та порядок здійснення наукового дослідження;
- вміння віднайти інформацію та відбір матеріалу;
- підготовку й оформлення публікації чи кваліфікаційних робіт студентів;
- вимоги й основні правила написання та захисту робіт.

вміти:

- володіти методами та прийомами наукових досліджень;
- вирізняти специфіку науково-дослідної діяльності;
- аналізувати актуальні проблеми розвитку економічної науки та критерії вибору напрямку наукового дослідження;
- здійснювати пошук інформації у процесі навчальної і наукової роботи з використанням сучасних комп'ютерних баз даних;

- вибирати методи дослідження;
- оформляти протоколи досліджень;
- аналізувати результати експерименту;
- оформити окремі види кваліфікаційних робіт студентів (курсіві, магістерські дипломні роботи);
- застосовувати набуті знання для подальшої наукової діяльності, вивчення інших дисциплін.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ.

Тема 1. Наука й наукові дослідження у сучасному світі.

Виникнення та еволюція науки. Види та ознаки наукового дослідження. Основні наукові категорії (метод дослідження, наукові факти, дані, гіпотези, теорії). Організація наукової діяльності в Україні. Система наукових ступенів і звань в інших країнах.

Тема 2. Методологія, методика і методи наукового дослідження.

Основні поняття: метод, методика, засіб, алгоритм дій. Об'єктивна основа застосовності методів. Типологія методів. Загальнонаукові методи. Основи методології досліджень емпіричного рівня. Методи емпіричних досліджень. Основи методології досліджень теоретичного рівня. Методи теоретичних досліджень. Історія методології, методологічний аспект наукового пізнання, роль і функції методології в сучасній науці.

Тема 3. Сутність наукових досліджень, їхні особливості та класифікація.

Основні етапи наукових досліджень (постановка мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження, літературний пошук, формулювання завдання, вибір методів дослідження та вимоги до них, експеримент, обробка й аналіз результатів експерименту, оформлення результатів експерименту). Основні відомості про відкриття, винахід і раціоналізаторські пропозиції. Правові норми охорони винаходів та

відкриттів. Наукова творчість. Синектика.

Тема 4. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.

Бібліографічний апарат наукових досліджень. Правила складання бібліографічного опису для списків літератури і джерел. Правила бібліографічного опису окремих видів документів. Розташування бібліографічних записів у списках літератури і джерел. Правила наведення цитат і бібліографічних посилань у текстах наукових і навчальних робіт. Пошук інформації у процесі наукової роботи. Особливості пошуку інформації в Internet.. Основні пошукові системи для роботи з науковою літературою економічного профілю.

Тема 5. Експеримент як метод наукового дослідження.

Загальна характеристика процесів наукового дослідження. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези. Визначення експерименту. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень. Роль експерименту в отриманні наукових фактів. Особливості економічного експерименту.

Тема 6. Провідні методологічні концепції XX ст.

Загальнонаукові методологічні принципи: вимоги до теорії, перевіреність, максимальна спільність, простота, прогностичні можливості. Методологічне забезпечення міждисциплінарних досліджень.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ І ПРЕДСТАВЛЕННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Тема 7. Представлення наукових результатів.

Правильне представлення числових значень отриманих результатів. Застосування статистичної обробки результатів. Наглядне представлення результатів у вигляді таблиць, рисунків, гістограм, діаграм різного типу.

Тема 8. Форми впровадження результатів наукового дослідження.

Монографія, наукова стаття, тези доповіді. Реферат, доповідь, виступ, книги. Інформація, інформаційна записка, звіт по науково-дослідній роботі. Особливості впровадження результатів наукового

дослідження у виробництво. Науковий звіт, науковий семінар, загальні правила ведення записів експериментів.

Тема 9. Види кваліфікаційних робіт магістра.

Загальна характеристика видів кваліфікаційних робіт. Підготовчий етап роботи над курсовою (дипломною) роботою. Робота над текстом курсової (дипломної) роботи. Оформлення курсової і дипломної робіт.

Тема 10. Організації самостійної роботи студентів.

Необхідність самостійної роботи. Сутність та структура самостійної роботи. Роль та місце викладача в організації самостійної роботи. Індивідуалізація та активізація самостійної роботи. Шляхи подальшого удосконалювання самостійної роботи. Практичні рекомендації студентів щодо організації самостійної роботи.

Тема 11. Підготовка до захисту і захист курсових і дипломних робіт.

Написання доповіді і підготовка презентаційного матеріалу. Поводження під час доповіді. Керівництво і рецензування дипломної роботи.

Тема 12. Наукова та методологічна культура як чинник підвищення ефективності наукової діяльності.

Поняття наукової та методологічної культури. Сучасні умови формування наукової культури. Проблема підвищення ефективності наукової діяльності та різноманіття підходів до її розв'язання. Рефлексія над власним дослідницьким досвідом як засіб підвищення ефективності наукової діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма навчання				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	інд.	с.р.		л	п	інд.	с.р.
1	2	3	4	6	7	8	9	10	12	13
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи методології та організації науково-дослідної роботи										
Тема 1. Наука й наукові дослідження у сучасному світі	7	-	2	-	5	7	-		-	7
Тема 2. Методологія, методика і методи	8	-	3	-	5	8	-	1	-	7
Тема 3. Сутність наукових досліджень, їхні особливості та класифікація.	8	-	3	-	5	8	-	1	-	7
Тема 4. Інформаційне забезпе-чення наук. дослідження	8	-	3	-	5	8	-	1	-	7
Тема 5. Експеримент як метод наук. дослідження	7	-	2	-	5	8	-	1	-	7
Тема 6. Провідні методологічні концепції XX ст.	7	-	2	--	5	6	-		-	6
Разом за змістовим модулем 1	45	-	15		30	45	-	4	-	41
Змістовий модуль 2. Практичне оформлення результатів і представлення наукової роботи										
Тема 7. Представлення наук. результатів	7	-	2	-	5	7	-	-	-	7
Тема 8. Види кваліфікаційних робіт	8	-	3	-	5	7	-	-	-	7
Тема 9. Форми звітності при наук. дослідженні	8	-	3	-	5	8	-	1	-	7
Тема 10. Організації самостійної роботи	8	-	3	-	5	8	-	1	-	7

Тема 11. Підготовка до захисту курсових і дипломних робіт	7	-	2	-	5	8	-	1	-	7
Тема 12. Наук. та методологічна культура як чинник підвищення ефективності наукової діяльності	7	-	2	-	5	7-	-	1	-	6
Разом за змістовим модулем 2	45	-	15		30	45	-	4	-	41
Усього годин	90	-	30	-	60	90	-	8	-	82

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	очно-формальна форма навчання
1	2	3	4
1.	Порівняння системи наукових ступенів і звань в Україні і інших країнах	3	
2.	Особливості формулювання теми наукових досліджень економічного спрямування.	4	1
3.	Роль експерименту, індукції та дедукції у методологічному розвитку науки.	3	1
4.	Як здійснюється пошук методологічних основ дослідження	3	1
5.	Формулювання мети, задач дослідження, визначення об'єкта і предмета дослідження. Визначення актуальності наукових досліджень.	3	1
6.	Оформлення окремих розділів курсових і дипломних робіт.	4	1
7.	Представлення результатів в таблицях і діаграмах.	3	1
8.	Особливості написання тез, доповідей і статей.	4	1
9.	Доповідь під час захисту дипломних робіт.	3	1
	Разом	30	8

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми

Підготовка до аудиторних занять – 0,5 год*30=15 год

Підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит = $6 * 3 = 18$ год

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях - 60-15-18=27 год.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів заочної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 0,5 год*8=4 год

Підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит = $6 * 3 = 18$ год

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях - 82-4-18=60 год.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	2	3	4
1.	Сутність методології наукових досліджень.	2	5
2.	Технологія наукових досліджень.	2	5
3.	Роль експерименту, індукції та дедукції у методологічному розвитку науки.	2	5
4.	Як здійснюється пошук методологічних основ дослідження.	3	5
5.	Методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації.	2	5
6.	Провідні методологічні концепції ХХ ст.	2	5
7.	Види методів, що використовуються при теоретичному та емпіричному дослідженнях: сутність, призначення.	3	5
8.	Наукові документи та їх класифікація.	2	5
9.	Сутність та призначення наукової публікації.	2	5
10.	Що таке авторський, друкований та обліково-видавничий аркуш?	2	5

11.	Робота над дипломним дослідженням.	3	5
12.	Основні програми для обрахування статистики.	2	5
	Разом	27	60

7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та схеми.

На практичних заняттях:

- використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань;
- задаються провокаційні питання;
- розв'язання задач та кейсів, ситуаційних завдань.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у комп'ютерній тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання двох рівнів.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань, есе, тестів.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Розрахункові завдання, задачі, лабораторні роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

~ 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1. Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль № 1						Змістовий модуль № 2						100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	
8	10	8	8	7	10	7	10	8	8	8	8	

T1, T2... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90–100	зараховано
82–89	зараховано
74–81	
64–73	зараховано
60–63	

 Національний університет водного господарства та природокористування	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень»

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (КНМЗД)
2. 06-01-38 Методичні вказівки до виконання і захисту магістерських робіт студентами спеціальності 8.03040501 «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// ep3.nuwm.edu.ua/321/1/06-01-38.pdf](http://ep3.nuwm.edu.ua/321/1/06-01-38.pdf)
3. Презентація курсу «Методологія наукових досліджень» (практичні заняття) в програмі «Microsoft Power Point».
4. Друкований роздатковий матеріал.

11. Рекомендована література

11.1. Базова література

1. Абрамов, В. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі) [Текст]: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В.Абрамов, В.Арутюнов. – К. : КНЕУ, 2005. – 178 с.
2. Дудченко, А.А. Основы научных исследований [Текст]: учеб. пособие / А.А.Дудченко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 114 с.
3. Ковальчук, В. В.Основи наукових досліджень [Текст]: навчальний посібник / В.В.Ковальчук, Л.М.Моїсєєв. – 3-е вид., перероб. і допов. К. : ВД «Професіонал», 2005. – 240 с.
4. Коровайченко, Ю.М. Alma mater, або як стати справжнім студентом [Текст : (інформація для абітурієнтів, студентів, батьків, викладачів) / Ю.М.Коровайченко. – К.: "ВМУРол", 2003. – 115 с. – (Путівник в країну «Студентство»).
5. Кузнецов, И.Н. Методика научного исследования [Текст] / И.Н.Кузнецов. – Минск : [б.и.], 1997. – 2'57 с.

6. Мальська М., Худо В., Рутинський М., Грищук А. Магістерські та дипломні роботи: методика організації наукових досліджень, рекомендації щодо написання та основні вимоги до оформлення. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 39 с.

7. Маніліч М.І., Григорьев В.А. Основи наукових досліджень. — Чернівці. ЧЮІ, 2005. – 136 с.

8. П'ятницька-Позднякова, І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі [Текст]: навч. посібник / І.П'ятницька-Позднякова. – К.: [б.в.], 2003. – 116 с.

9. Свердан М. М., Свердан М.Р. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. — Чернівці: Рута, 2006. — 352 с.

10. Шейко, В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності [Текст]/ В.М.Шейко, Н.М.Кушнарченко: підручник для студентів вищих навч. закладів. – Х. : ХДАК, 1998. – 288 с.

11.2 Допоміжна література

1. Методичні рекомендації до виконання і захисту дипломної роботи студентами напряму підготовки 6.030504 “Економіка підприємства” на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” // Кушнір Н.Б., Кузнецова Т.В., Подлевська О.М., 06-01-111, 62 с.

2. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. пос. для студентів, курсантів, аспірантів. – К.: ВПЦ "Київський університет", - 2010.

3. Эко Умберто, Как написать дипломную работу. Гуманитарные науки: учебно-методическое пособие /пер. с ит. Е.Костюкович. – М.: Книжный дом "Университет", 2003.

12. Інформаційні ресурси

1. Про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс]. – К.: ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>.

2. Наукова бібліотека НУВГП / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>
http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php